

6413 SAYILI TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ DİSİPLİN KANUNU HAKKINDA GENEL AÇIKLAMA

Hazırlayan:
Avukat Orhan ÇELEN
ANKARA

I – GİRİŞ:

Gnkur.Bşk.lığının teklifi üzerine Milli Savunma Bakanlığı'na hazırlanan ve Bakanlar Kurulu'na Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilen "Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu Tasarısı", TBMM'nin 24 yasama dönemi 3. Yasama yılında görüşülerek 31.1.2013 tarihinde 6413 sayılı "Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu" adıyla kabul edilmiştir. 16 Şubat 2013 tarihli ve 28561 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren kanun, 51 madde ve 5 geçici maddeden ibarettir.

Bu Kanun ile, Türk Silahlı Kuvvetleri personeline uygulanana gelen ve dağınık biçimde bulunan disiplin mevzuatı tek bir kanunda toplanmış, bu kapsamda olmak üzere 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu ve Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun'un uygulaması, savaş zamanı ile sınırlandırılmış (Md. 45/5), ayrıca As.C.K.da yer alan disiplin cezalarına ilişkin hükümler, 6413 sayılı TSK. Dis.K.nun 45 inci maddesinin 3/c fıkrası ile yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece, Türk Silahlı Kuvvetlerinde disiplin hukuku uygulaması, Devlet memurlarına uygulanan hükümlere paralel hale getirilmiştir. Dolayısıyla, 16 Şubat 2013 tarihinden itibaren işlenen disiplinsizliklere uygulanacak

disiplin hükümleri sadece 31.1.2013 tarihli ve 6413 sayılı TSK. Dis.K.na tabi olacaktır.

Ülkemizde, genel ve katma bütçeli kurumlar, il özel idareleri, belediyeler, il özel idareleri ve belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında 14.7.1965 tarihli ve 657 sayılı “Devlet Memurları Kanunu” hükümleri uygulanmaktadır(657 SK. Md.1/1).

657 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında 657 S.K.nun tatbik edilmeyip kendi özel kanunlarının uygulanacağı meslekler tek tek sayılmıştır. Bunlar şunlardır:

- Anayasa Mahkemesi üye ve yedek üyeleri ile raportörleri;
- Hakimlik ve savcılık mesleklerinde veya bu mesleklerden sayılan görevlerde bulunanlar,
- Danıştay ve Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay savcı ve yardımcıları,
- Üniversitelerin, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerinin, Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin, Türkiye ve Orta - Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün öğretim üye ve yardımcıları,
- Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyeleri, Genelkurmay Mehtaran Bölüğü Sanatkarları, Devlet Tiyatrosu ile Devlet Opera ve Balesi ve Belediye Opera ve tiyatroları ile şehir ve belediye konservatuvar ve orkestralarının sanatkar memurları, uzman memurları, uygulatıcı uzman memurları ve stajyerleri;

- Spor-Toto Teşkilatında çalışan personel;
- Subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erler ile
- Emniyet Teşkilatı mensupları

Not: 25.7.2016 tarih ve 668 sayılı “OHAL Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile Jandarma Genel K.lığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı, İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. Bu bağlamda, 2.1.2017 tarihli ve 681 KHK.nin inci maddesiyle; 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 1 inci maddesinde yer alan Türk Silahlı Kuvvetleri tarifi içerisinde yer alan, “(Jandarma dahil)” ve “(Sahil Güvenlik dahil)” ibareleri metinden çıkarılmıştır.

Jandarma Hizmetleri Sınıfı personelinin her türlü özlük işlerinde, 681 sayılı KHK.da hüküm bulunmayan hallerde, Devlet Memurları Kanunu’nun uygulanması esası getirilmiştir. Ancak, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelere göre Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, Uzman Jandarma Kanunu ile Uzman Erbaş Kanununa tabi personel hakkındaki hükümlerin tatbiki devam edecektir. Keza, bunların disiplin işlerinin, özel kanun hükümlerine göre yürütüleceği de öngörülmüştür. Daha sonra çıkarılan 2.1.2017 tarihli ve 682 sayılı “Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun hükmünde kararname” ile de, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline ilişkin disiplinsizlik ve cezaları, disiplin amirleri ve kurulları ile disiplin soruşturma usulüne ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Dolayısıyla, Jandarma Genel K.lığı ile Sahil Güvenlik

Komutanlığı personeline uygulanacak disiplin hükümleri 682 sayılı KHK. ile belirlenmiştir.

668 sayılı KHK. sonrası, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı askeri personeli (Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatlarında görev yapan subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler) hakkında 6413 sayılı TSK Disiplin Kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı açıktır.

II. ÜLKEMİZDE DİSİPLİN UYGULANMASI SÜRECİ VE GELİŞMELER:¹

Devlet memurlarının tabi olacakları disiplin hükümleri, Tanzimat döneminden başlayarak, memur statülerini belirleyen çeşitli kanun, nizamname ve talimatnamelerde yer almıştır. Bu kapsamda olmak üzere, Devlet memurlarını ilgilendiren disiplin hükümlerinin seyrini şu şekilde gösterebiliriz:

- 9 Şevval 1276 (1860) tarihli Ticaret Kanunnamesi
- 27 Rebiülevvel 1276 (1860) tarihli Telgraf Nizamnamesi
- 12 Rebiülevvel 1277 (1861) tarihli Dersaadet Gümrükleri ile Mülhakat Gümrüklerinin Muamelatı Dahiliyesine Dair Nizamname
- 8 Teşrinievvel 1299 (1883) tarihli Saltanatı Seniye Şehbenderlerine Dair Nizamnamei Dahili
- 24 Şubat 1285 (1869) tarihli Mektebi Sanayi Nizamnamesi

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kılınç, Ahmet: “Devlet Memurları Kanununda Düzenlenen Disiplin Suç ve Cezaları” <http://www.turkhukusitesi.com> (Son Erişim T: 14.3.2014)

- Emvali Miriye Tahsilatı İçin İstihdam Olunacak Tahsildarların Sıfat ve Hareketleri ve Vezaifi Memuriyetleri Hakkındaki Talimat ile Tapu Mesalihi Hakkında Talimat'ta,
- 23 Ağustos 1297 (1881) tarihli Memurini Mülkiye Kararnamesi
- 23 Eylül 1329 (1913) tarihli Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkati
- 2 Mayıs 1329 (1913) tarihli Polis Nizamnamesi
- 1926 tarih ve 788 sayılı Memurin Kanunu. (Bu Kanunda disiplinin tanımı yapılmadan, inzibati cezalar başlığı altında, 26. maddede, ihtar, tevbih, maaş katı, kıdem tenzili, sınıf tenzili ve memuriyetten ihraç cezalarının verilebileceği sıralanmıştır. Ayrıca 28, 29, 30, 31, 32 ve 33 maddelerinde cezaların hangi fillere uygulanacağını sayma yoluna gidilmiştir.)
- 1955 tarihli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu. (657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu önce 1327 sayılı Kanunla daha sonra 23.12.1972 gün ve 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılarak disiplin suçlarını sayma yoluna giderek idareye tanınan geniş takdir yetkisi ortadan kaldırılmıştır. Bu uygulama ile memur güvenceye kavuşturularak keyfiliklerin önlenmesi amaçlanmıştır. Son olarak 12.5.1982 tarih ve 2670 sayılı kanunla, 657 sayılı kanunda yapılan değişiklikle, disiplin suçlarını oluşturan fiil ve halleri sayma yoluna gitmiştir.)

Yukarıda açıklanan hükümler Devlet memurlarına ilişkin olup, diğer meslek mensuplarının disiplin hükümleri mesleklerinin özelliklerine bağlı olarak, farklı kanunlarla düzenlenmiştir. Bunların neler olduğunu da, müteakip bölümde açıklamış bulunmaktayız.

III. HALEN UYGULANMAKTA OLAN DİSİPLİN CEZA TÜRLERİ:

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olanlar açısından öngörülen disiplin cezaları; uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve Devlet memurluğundan çıkarma olarak beş çeşittir (657 S.K. md. 125). 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 62. maddesinde disiplin cezaları uyarma, aylıktan kesme, kınama, kademe ilerlemesinin durdurulması, derece yükseltilmesinin durdurulması, yer değiştirme ve meslekten çıkarma şeklinde yedi çeşittir. 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 73. maddesinde (Danıştay meslek mensuplarına) verilecek disiplin cezaları, ilgilinin uyarılması ve hizmet süresine göre istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet edilmesi olarak gösterilmiştir. 832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 95. maddesinde meslek mensuplarından başkan ve üyelere verilecek disiplin cezaları; ilgilinin uyarılması, istifa etmeye veya emekliliğinin istenmesi ve görevine son verilmesi, 98. maddesine göre diğer meslek mensuplarına verilecek disiplin cezaları; uyarma, kınama, aylıktan kesme, kıdem durdurulması ve göreve son verme olarak gösterilmiştir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53. maddesinde, devlet memurlarına uygulanan usul ve esaslara göre YÖK Kurulunca düzenleneceği öngörülmüştür.

Ayrıca, 2.1.2017 tarihli ve 682 sayılı "Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 2/1-b maddesine göre, bu KHK; Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatlarında görev yapan subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler ile diğer sınıflardaki memurları da kapsamına almaktadır. Ancak, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil

Güvenlik Komutanlığı emrine verilen yükümlü erbaş ve erler hakkında 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümleri uygulanacaktır(md. 2/2). Bu KHK ile öngörülen disiplin cezaları; Uyarma, kınama, aylıktan kesme, kısa süreli durdurma, uzun süreli durdurma, meslekten çıkarma ve Devlet memurluğundan çıkarma olarak belirlenmiştir.

Bunun dışında, Türk mevzuatı kapsamında disiplin suç ve cezalarının yer aldığı başlıca diğer yasal düzenlemeler şunlardır:

6216 sayılı Anayasa Mahkemesi Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, 2797 sayılı Yargıtay Kanunu, 1702 sayılı İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi ve Tecziyeleri Hakkında Kanun, 4357 sayılı Hususi İdarelerden Maaş Alan İlkokul Öğretmenlerinin Kadrolarına, Terfi, Taltif ve Cezalandırılmalarına Dair Kanun, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, 1700 sayılı Dâhiliye Memurları Kanunu, 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun, 1580 sayılı Belediyeler Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu, Gümrük Memurlarıyla ilgili olarak 1920, 3944 ve 2677 sayılı kanunlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu.

IV. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ YÖNÜNDEN DURUM:

Yukarıda da açıklandığı üzere, Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkında uygulanan disiplin hükümleri; 6413 sayılı TSK. Dis.K. yürürlüğe girinceye kadar, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu ile 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkındaki Kanunda dağınık biçimde düzenlenmiştir.

Bu mevzuatta disiplin amirleri veya disiplin mahkemelerince personele oda veya göz hapsi cezası verilmesine imkân tanıyan düzenlemeler yer almaktaydı. Örneğin; 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 162 ila 191 inci maddeleri ile 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu ve Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun hükümleri².

Ancak As.C.K.da yer alan disiplin cezalarına ilişkin hükümler, 6413 sayılı TSK. Dis.K.nun 45 inci maddesinin 3/c fıkrası ile yürürlükten kaldırılmış ayrıca 45 inci maddenin 5 inci fıkrası ile de, 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Disiplin mahkemesi” ibaresi “Disiplin mahkemesi savaş zamanında” şeklinde değiştirilmek suretiyle, 477 SK. hükümlerinin sadece savaş zamanında uygulanacağı öngörülmüştür.

As.C.K.da gösterilen ve disiplin cezasını gerektiren fiiller iki çeşitti. Bunlar; “Disiplin tecavüzü” ve “Disiplin kabahatleri”dir. 477 sayılı Dis.Mah.K.nun 47 ila 61 inci maddeleri arasında ise “Disiplin suçları”nın neler olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla 6413 sayılı TSK. Disiplin Kanunu hükümleri yürürlüğe girmeden önceki durumda; disiplin cezasını gerektiren suçları, “Disiplin tecavüzleri”, “Disiplin kabahatleri” ve “Disiplin suçları” olarak üç gruba ayırmak mümkündür³.

² Ancak As.C.K.da yer alan disiplin cezalarına ilişkin hükümler, 6413 sayılı TSK. Dis.K.nun 45 inci maddesinin 3/c fıkrası ile yürürlükten kaldırılmış ayrıca 5 inci fıkrası ile de, 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Disiplin mahkemesi” ibaresi “Disiplin mahkemesi savaş zamanında” şeklinde değiştirilmek suretiyle, 477 SK. hükümlerinin sadece savaş zamanında uygulanacağı öngörülmüştür.

³ Bunları o zamanki uygulamalarına bakarak kısaca hatırlamaya çalışalım: “Disiplin tecavüzleri”: Askeri terbiyeyi, disiplini bozan ve hiçbir ceza kanununun maddelerine uymayan fiiller ve tekâsüllerdir.(As.C.K. Mülga md. 162/1-A) Disiplin tecavüzlerinde disiplin amirleri ceza verip vermemekte serbesttir. Disiplin kabahatleri”: As.C.K.nun 18 inci maddesinde yazılı fiillerin hafif halleridir.(As.C.K. Mülga md. 162/1-B). Bu fiillerden bir kaç hariç, diğerleri 477 sayılı Dis.Mah.K.na alınmışlardır. Bunlar, 477 sayılı Kanuna alındıktan sonra “disiplin suçu” olarak nitelendirilmiştir. “Disiplin suçları”: Bunlar 477 sayılı Dis.Mah.K.nun oda ve göz hapsi cezası ile cezalandırıldığı eylemlerdir.(Dis.Mah.K. 41). Esasen Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkında uygulanan disiplin hükümleri, değişik tarihlerde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)

V. TSK. DİSİPLİN KANUNU'NUN ÖNGÖRDÜĞÜ YENİ SİSTEM:

Disiplin hukukuna ilişkin sorunların, disiplin amirlerinin otoritesinde ve emir-komuta sisteminde zafiyet meydana getirmeden, değişen ve gelişen günümüz hukuk anlayışına uygun bir şekilde çözülmesi amacıyla hazırlanan 31.1.2013 tarih ve 6413 sayılı TSK. Disiplin Kanunu ile; (Bkz. Kanunun Genel Gerekçesi)

1. Dağınık biçimde bulunan disiplin mevzuatı tek bir kanunda toplanmıştır.

2. 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu ve Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun'un uygulaması, savaş zamanı ile sınırlandırılmıştır.(Md. 45/5)

3. Barış zamanı için disiplin mahkemeleri kapatılmış, bunların yerine asgari tugay seviyesinde görev yapacak disiplin kurulları ile Silahlı Kuvvetlerden ayırma disiplin cezası vermek üzere Kuvvet Komutanlıklarında yüksek disiplin kurulları kurulmuştur(Md.13, 32).

4. Halen askeri disiplin mevzuatına tabi olan sivil memurlar kapsam dışına çıkarılmış ve bu personel hakkında yalnızca 657 sayılı Kanunun disiplin hükümlerinin uygulanması esası benimsenmiştir.(Md.2, ayrıca bkz. 45/4)

nezdinde dava konusu olmuş, özellikle asker kişilere verilen oda hapsi cezalarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Bu kapsamda AİHM; a) Askeri Ceza Kanununun 162 ila 191 inci maddeleri uyarınca hakkında disiplin amiri tarafından oda hapsi cezası verilen asker kişilerin başvurularını kabul ettiği Darıcı-Türkiye (2005) ve Polatlı-Türkiye (2011) davalarında, kişinin özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği, b) 477 sayılı Kanun uyarınca disiplin suçu işleyen ve disiplin mahkemesince oda hapsi cezasıyla cezalandırılan asker kişinin başvurusunu kabul ettiği Bayrak-Türkiye (2007) davasında da adil yargılanma hakkının ihlal edildiği, gerekçeleriyle ülkemizi tazminata mahkûm etmiştir.

5. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu paralelinde, askeri ceza ve disiplin hukuku sistemleri birbirinden bağımsız kılınmış ve asker kişiler hakkında eylemleri dolayısıyla ceza soruşturması açılrsa dahi disiplin cezası verilebilmesine imkân tanınmıştır.(Md.5)

6. Disiplin cezası verme konusunda subaylar ve astsubaylar arasındaki ayırım kaldırılmış, sicil verme yetkisi olan astsubaylar da disiplin amiri olarak tanımlanmıştır(Md. 8, Ek-1 sayılı Çizelge).

7. Disiplin amirlerinin verebilecekleri cezalar, rütbe ve makamları dikkate alınarak yeniden belirlenmiştir. Buna göre, Disiplin amirlerinin verebilecekleri cezalar ekli (1) sayılı çizelgede gösterilmiştir.(Md.8/4) Disiplinsizliği tespit edilen personele disiplin amiri tarafından bu Kanundaki esaslara uygun olarak disiplin cezası verilecektir(Md.8/1). Ayrıca bu Kanunda belirlenmiş olan disiplinsizliklere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara, eylemleri adli veya askeri suç teşkil etse dahi aynı neviden disiplin cezaları verilebilecektir(Md.8/2). Daha üst rütbeli bir kadroya vekâleten atanan veya görevlendirilenler, vekâlet ettikleri kadroda gösterilen rütbenin sahip olduğu disiplin cezasına ilişkin yetkileri kullanır(Md.8/5).

8. Disiplin amirinin kimler olacağı tanımlanmıştır. Buna göre; Disiplin amiri olabilmek için; amir konumunda olunması, disiplin cezası verilecek personelden rütbe veya kıdemce büyük olunması ve disiplin cezası verilecek kişinin subay, astsubay (..) ⁴ ve uzman erbaş statüsünde olması hâlinde, ilgili mevzuata göre bu personele sicil verme yetkisinin bulunması gerekir(Md.8/3). Disiplin cezasının tebliğinden önce disiplinsizlik yapan personelin disiplin amiri değişmiş ise, disiplin cezası verme yetki ve sorumluluğu yeni disiplin amirine geçer(Md.8/6).

⁴ 2/1/2017 tarihli ve 681 KHK'nin 89 uncu maddesiyle bu bentte yer alan “, uzman jandarma” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

Disiplin cezası verme yetkisi bulunmayan amirler, kendilerine bağı personelin disiplinsizlikleri hakkında disiplin amirine başvurabilir(Md.8/7).

9. AİHM kararları doğrultusunda, seferberlik ve savaş zamanı ile barış zamanında Türk karasuları dışında bulunan gemilerde işlenen disiplinsizlikler hariç oda ve göz hapsi cezaları kaldırılmıştır(Md.11,22,25).

10. İdareye güven ve kanunilik ilkeleri dikkate alınarak mevcut sistemde tanımlı olmayan disiplinsizlik teşkil eden eylemler, Silahlı Kuvvetlerin ihtiyaçları dikkate alınarak 657 sayılı Kanunda olduğu gibi tek tek tanımlanmıştır(Md.15-20).

11. Oda hapsi cezasının kaldırılması nedeniyle, disiplin zafiyeti doğmaması için yedek subaylar ile erbaş ve erlere verilecek hizmetten men cezası ve erbaş ve erlere verilecek oda hapsi cezalarının askerlik hizmet süresinden sayılmayacağı esası benimsenmiştir(Md. 31/1).

12. Disiplin cezalarını verme yetkisi, ağırlığına göre disiplin amiri, disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulu arasında paylaştırılmıştır. Buna göre, subay, astsubay, uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler için uyarma, kınama, hizmete kısa süreli devam ve aylıktan kesme disiplin cezaları disiplin amirleri tarafından; hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi disiplin cezaları disiplin kurullarınca, Silahlı Kuvvetlerden ayırma disiplin cezası ise yüksek disiplin kurulları tarafından verilebilir.(Md. 11/2) Askeri öğrencilere ise kınama ve izinsizlik disiplin cezaları disiplin amirleri tarafından verilebilecektir(Md. 22/1). Erbaş ve erlere izinsizlik, ilave hizmet yükleme ve oda hapsi cezaları disiplin amirleri tarafından, hizmetten men cezası ise disiplin kurulları tarafından verilebilecektir(Md. 25/2).

13. 6413 sayılı TSK. Dis.K.da yer alan disiplin cezaları;

a. Subay, astsubay, (..) ⁵ ve uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler için; uyarma, kınama, hizmete kısmi süreli devam, aylıktan kesme, hizmet yerini terk etmeme, oda hapsi ve Silahlı Kuvvetlerden ayırma (Md.11),

b. Askeri öğrenciler için, kınama ve izinsizlik (Md.22),

c. Erbaş ve erler için ise, izinsizlik, ilave hizmet yükleme, oda hapsi ve hizmetten men cezası (Md. 25),

olarak belirlenmiştir.

14. 926 sayılı TSK.Per.K.nun 50 ve 94 üncü maddelerinde yer alan kurallar uyarınca yerine getirilen, Kuvvet komutanlıklarınca disiplinsizlik ve ahlaki durum nedeniyle Silahlı Kuvvetlerden çıkarılma uygulamasına son verilerek, bu yetki yüksek disiplin kurullarına bırakılmıştır (Md.13).

15. Disiplinsizliği alışkanlık haline getirenlere ceza puanına bağlı olarak yüksek disiplin kurullarınca ayırma cezası verilebilmesi uygulaması getirilmiştir. Buna göre, en son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son bir yıl içinde; Ek-2 sayılı çizelgeye göre belirlenecek on sekiz disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam on iki defa veya daha fazla disiplin cezası alanlar ile, son beş yıl içinde otuz beş disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam yirmi beş defa veya daha fazla disiplin cezası alanlar hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma disiplin cezası verilmesi uygulaması getirilmiştir (Md.21). Daha sonra bu maddeye

⁵ 2/1/2017 tarihli ve 681 KHK'nin 89 uncu maddesiyle bu bentte yer alan “, uzman jandarma” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

2.1.2017 tarihli ve 681 sayılı KHK.nin 92 md. ile eklenen 3. fıkra ile de; disiplin ceza puanına bağılı olarak ayırma cezası verilmesi istemiyle gelen dosyaların incelenmesi sonucunda yüksek disiplin kurulunca, cezaların usulüne uygun verilmediğine veya ceza tayininde objektiflikten uzaklaşıldığına kanaat getirilirse verilen cezaların tamamının veya bir kısmının kaldırılmasına yahut personelin görev yerinin değiştirilmesine ve durumunun bir yıllık deneme süresi sonunda yeniden incelenmesine karar verilebilme imkanı sağlanmıştır.

16. Disiplin amirleri tarafından verilen disiplin cezalarına karşı bir üst disiplin amirine, disiplin kurulu tarafından verilen disiplin cezalarına karşı da bir üst komutanlığın disiplin kuruluna itiraz imkânı getirilmiştir.(Md. 41) Buna göre; disiplin amirleri tarafından verilen disiplin cezalarına karşı, cezanın tebliğ edilmesinden itibaren iki⁶ iş günü içinde itiraz edilebilir. İtiraz, bir üst disiplin amirine yazılı olarak yapılır. Süresi içinde itiraz edilmez ise ceza kesinleşir(Md.41/1). İtiraz, yetkili üst disiplin amiri tarafından üç iş günü⁷ içinde karara bağlanır(Md.41/3). İtiraz haklı görülürse, itirazı inceleyen üst disiplin amiri verilen cezayı hafifletebilir veya tamamen kaldırabilir. İtiraz haklı görülmez ise ret olunur. Karar itiraz edene tebliğ edilerek kesinleşir(Md. 41/4).

17. Mevcut sistemde yer alan disiplin cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olması uygulamasına son verilmiş, bu kapsamda subay, astsubay, (..) ⁸, uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında yüksek disiplin kurullarınca verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası ile disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından barış zamanında verilmiş olan aylıktan kesme, hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi

⁶ 22.1.2015 tarihli ve 6586 sayılı Kanununun 106 ncı maddesiyle, 41. maddenin birinci fıkrasında yer alan “üç” ibaresi “iki”, üçüncü fıkrasında yer alan “beş” ibaresi “üç” şeklinde değiştirilmiştir.

⁷ 22.1.2015 tarihli ve 6586 sayılı Kanununun 106 ncı maddesiyle, 41. maddenin birinci fıkrasında yer alan “üç” ibaresi “iki”, üçüncü fıkrasında yer alan “beş” ibaresi “üç” şeklinde değiştirilmiştir.

⁸ 2/1/2017 tarihli ve 681 KHK'nin 89 uncu maddesiyle bu bentte yer alan “, uzman jandarma” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

cezalarına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde iptal davası açabilmesine imkân tanınmıştır(Md. 43).

18. Disiplin soruşturmasının emniyetli ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla, görevi başında kalmasında sakınca görülecek subay, astsubay, (...) ⁹ uzman erbaş veya sözleşmeli erbaş ve erlerin idari izinli sayılarak görevinden geçici olarak uzaklaştırılabilmesi imkanı getirilmiştir(Md.29/1).

19. Disiplin cezalarında uygulanacak zamanaşımı süreleri belirlenmiştir. Buna göre; disiplin amirleri tarafından, disiplinsizliğin kendileri tarafından öğrenilmesinden itibaren bir ay ve her hâlde disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlendiği tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra disiplin cezası verilemeyeceği kuralı öngörülmüştür. Fiil, inceleme ve araştırma yapmayı gerektirmiş ise, bir ay içerisinde inceleme ve araştırmaya başlanmış olmak ve altı ayı geçmemek kaydıyla, inceleme ve araştırma için geçen süre bir aylık süreye dâhil edilmez(Md.39/1). Disiplin kurullarında yapılan tahkikatlarda da 1 aylık süre altı ay, altı aylık süre de iki yıl olarak uygulanacaktır(Md.39/2). Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektirecek durumun oluştuğunun disiplin amirleri tarafından tespit edilmesinden itibaren bir yıl ve her hâlde disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçtikten sonra aynı sebeple yüksek disiplin kurulu tarafından ceza verilemez(Md. 39/3).

20. As.C.K.nun 176 ıncı maddesinde, disiplin ceza yargılamasında Kanunda gösterilen cezanın azami olarak verilmesi kuralı mevcut idi. Yeni disiplin kanununda bu kuralı kaldırılmış ve bu konuda disiplin amirlerine -ceza vermemekte dahil- takdir hakkı tanınmıştır(Md. 14, 27).

⁹ 2/1/2017 tarihli ve 681 sayılı KHK'nin 93 üncü maddesiyle bu fıkrada yer alan "uzman jandarma," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

VI. KANUNUNUN ÖNGÖRDÜĞÜ SİSTEMİN EKSİK VE SORUNLU YÖNLERİ:

Ceza kanunlarıyla, toplumun anlayış ve düzenini koruma ve kamu düzenini sağlamak amaçlanır. Disiplin hukukunda ise düzenlemeler, belli meslek mensuplarına hitap eder ve amacı o kurumun iç disiplinini (iç düzenini) temin etmektir. Bu anlamda TSK.Dis.K.da yer alan cezai hükümlerde, disiplin müeyyideleri (yaptırımları) içeren idari kararların alınmasına imkan vermektedir. TSK.Dis.K.nun yürürlüğünden önceki sistemde mevcut olan problemlerin bir çoğunun bu Kanun ile giderildiğinde kuşku yoktur. Zira bu Kanunun genel gerekçesinde de açıklandığı üzere, As.C.K. ve 477 sayılı TSK.Dis.K.da yer alan ve dağınık biçimde bulunan disiplin mevzuatı tek bir kanunda toplanmış, askeri ceza ve disiplin hukuku sistemleri birbirinden bağımsız kılınmış, asker kişiler hakkında eylemleri dolayısıyla ceza soruşturması açılrsa dahi disiplin cezası verilebilmesine imkân tanınmış, disiplin cezalarını verme yetkisi, ağırlığına göre disiplin amiri, disiplin kurulu ve Yüksek Disiplin Kurulu arasında paylaştırılmış, böylece ceza yargısından idari yargıya tabi bir alana doğru geçilmiştir. Bu konudaki diğer yenilikler için bkz: Bu Kitabın Genel Gerekçe Bölümü.

TSK.Dis.K. ile, 1632 sayılı As.C.K.nun TBMM. tarafından kabul edildiği 22.5.1930 yılından beri yürürlükte olan askeri ceza hukuku kapsamındaki mütala edilen askeri disiplin sisteminden vazgeçilerek, yerine mevcut sistemde tanımlı olmayan disiplinsizlik teşkil eden eylemler, 657 sayılı Kanunda olduğu gibi tek tek tanımlanmış ve böylece idare hukuku alanına giren bir askeri idari yaptırım sistemi oluşturulmuştur. Bunun TSK. açısından köklü bir değişiklik olduğunu söylemek mümkündür.

Ancak genel olarak, TSK.Dis.K.nun getirdiği bu bakış açısı ve uygulamadaki olumlu değişiklikler yanında, eksik ve hatalı kısımlarının da bulunduğunu söyleyebiliriz. Şöyleki; geçmiş tecrübe ve birikimlerden yeterince istifade edilmemiş, gerek As.C.K.nun ve gerekse 477 sayılı TSK.Dis.Mah.K.nun usule ve cezaya ilişkin hükümleri aynen veya benzetilerek alınırken, bunun yaratacağı sorunlar dikkate alınmamıştır. TSK. Dis.K.nun bize göre eksik ve sorun yaratacak konularını kısaca şu şekilde gösterebiliriz:

1. Kanunilik İlkesi Yönünden:

a. Birbirine çok yakın bazı disiplinsizlikler, ayrı başlıklar altında düzenlenmek suretiyle tekrara neden olunmuştur. Örneğin; mesai çizelgesine uymamak (TSK.Dis.K. 15/1-ç) ile zamana riayet etmemek (TSK. Dis.K. 15/1-j) disiplinsizliklerinin aynı başlık altında tek bir disiplinsizlik olarak düzenlenmesi mümkün olduğu gibi, iffetsiz bir kimse ile evlenmek veya böyle bir kimse ile yaşamak (TSK.Dis.K. 20/1-g) ve gayritabi mukarenette bulunmak (TSK.Dis.K. 20/1-ğ) ve ahlaki zayıflık (TSK.Dis.K. 20/1-b) disiplinsizlikleri de aynı başlık altında toplanabilirdi¹⁰.

b. Bazı disiplinsizliklerin adı ile tanımındaki unsurlar arasında bir ilişki kurmakta zordur¹¹. Örneğin; ketum davranmamak (TSK.Dis.K. 17/1-d), hoşnutsuzluk yaratmak (TSK.Dis.K. 19/1-g) ve kavga etmek (19/1-m) disiplinsizlikleri gibi.

¹⁰ Işıklar, Celal: TSK. Disiplin Kanunu ve Yorumu, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s.11

¹¹ Işıklar, Celal: Disiplin Kanunu, s.11

c. Bazı disiplinsizliklerin tek başına müstakil bir disiplinsizlik olarak addi doğru olmamıştır. Örneğin, tekmil vermemek, selamlama yapmamak gibi¹².

d. As.C.K. ve 477 sayılı TSK.Dis.K. kapsamında suç olarak kabul edilen bazı eylemlerin disiplinsizlik olarak kabülü ile bu Kanun kapsamına alındıkları halde, bunların daha ağır nitelikli hallerinin, bu Kanun kapsamında disiplinsizlik olarak düzenlenmediği görülmektedir. Örneğin; emre itaatsizlik disiplinsizliğinin daha vasıflı hali olan emre itaatsizlikte ısrar; amire ve üste saygısızlık disiplinsizliğine göre amire ve ve üste hakaret; kısa süreli kaçma ve izin süresini geçirme disiplinsizliğine göre firar ve izin tecavüzü (yedi günden bir yıla kadar olanlar) daha vasıflı eylemler olduğu halde, bunların TSK.Dis.K.da açıkça düzenlenmedikleri görülmektedir.

Söz konusu eylemlerin vasıflı hallerinin, As.C.K.da ayrıca suç olarak düzenlenmiş olması sebebiyle, TSK.Dis.K.da belirtilen suçların arasına sayılmak suretiyle dahil edilmediği, ancak bu vasıflı eylemlerin işlenmiş olması durumunda da, faili hakkında yapılacak olan adli soruşturma veya kovuşturma yanında, aynı fiilden dolayı ayrıca disiplin soruşturması ve tahkikat yapılmasına, disiplin cezası verilmesine ve bu cezanın yerine getirilmesini engel bulunmadığı açıktır(Bkz. TSK.Dis.K.5). Esasen, TSK.Dis.K.da tek tek sayılmak suretiyle gösterilmeyen bu fiiller hakkında TSK.Dis.K.nun 8/2 inci maddesi uyarınca kıyasen uygulama yapılması da mümkündür. Bu konuda doktrinde tartışmalar var olmakla birlikte genel kanı, kıyasın mümkün olduğu doğrultusundadır¹³. Bize göre de bu eylemler yönünden kıyas

¹² Işıklar, Celal: Disiplin Kanunu, s.12

¹³ Yaman, Murat: TSK Disiplin Kanunu, Adalet Yayınevi, 2013, s.53-54; Alkan, Mehmet: “6413 Sayılı TSK. Disiplin Kanununun Esasları”, T.Barolar Birliği Dergisi, 2015 (117), s.175; Işıklar, Celal: Disiplin Kanunu, s.12

mümkün ise de, bunun kanunilik ilkesi ne kadar bağdaşacağı her zaman bir tartışma konusu olacaktır.

e. Yukarıda sayılanlar dışında, As.C.K.da düzenlenen askeri suçlardan bazılarının da, bu kanunda (disiplinsizlik olarak) açıkça düzenlenmedikleri görülmektedir. Örneğin; kendini askerliğe yaramayacak hale getirmek (As.C.K. 79), askerlikten kurtulmak için hile yapmak (As.C.K. 81), erleri kanuna muhalif olarak hizmetçiliğe vermek (As.C.K. 114), askerliğe ait vesika, evrak, harita ve şekilleri yakmak (As.C.K. 121), eşyayı ve malları çalmak, satmak, rehine vermek ve almak (As.C.K. 131), üstünün, astının veya arkadaşının bir şeyini çalmak (As.C.K. 132), hakikata muhalif rapor layiha sair evrak tanzim ve ita etmek (As.C.K. 134) vb. Bunlar hakkında da, TSK.Dis.K.nun 8/2 inci madde hükmünün uygulanması ve TSK.Dis.K.da sayılmak suretiyle gösterilmiş olan 68 adet disiplinsizlikten nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzerinin tespiti ile disiplin cezası verilmesi mümkündür. Ancak burada kıyasın uygulanıp uygulanamayacağı konusunda farklı yorumlar mevcut olup, konunun gelecekte idari yargı kararlarıyla çözüme ulaşacağı muhakkaktır. Bkz. TSK.Dis.K. 8/2 açıklaması.

f. 657 sayılı DMK.da yer alan bazı eylemlerin, TSK.Dis.K.na dahil edilmemiş olması da bir başka boşluğu oluşturmaktadır. Disiplin cezalarının amacı, Devletin ya da bir anlamda idarenin yerine getirdiği kamu hizmetlerinin selametini ve devamlılığını sağlamaktır. TSK.Dis.K.da, askeri personelin disiplin yönünden bağlı olduğu kurallar ortaya konularak onların meslek düzenine aykırı davranışlarının önlenmesi amaçlanmıştır.

Bu Kanundaki cezai hükümlerin; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Disiplin" başlıklı 7'nci bölüm, 124-136'ncı maddeleri

arasında yer alan hükümlerle genelde benzerlik arzettiği görülmektedir. Böylece memur ve askerlere verilen disiplin cezalarının türleri bakımından önceye nazaran kısmi bir benzerlik sağlanmıştır. Ancak, TSK.nin görev tanımı ve yapısına uygunluğu sebebiyle bazı disiplinsizliklere, TSK.Dis.K.da yer verilmediği görülmektedir. Örneğin; Görevin işbirliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmak (125/1A-h), eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek (125/1B-b), devlete ait resmi araç, gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak (125/1B-e), görevi ile ilgili olarak her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak (125/1D-c), gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek(125/1D-f), belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak (125/1D-j), 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna aykırı fiilleri işlemek(125/1E-k) gibi.

Bu disiplinsizliklerin, As.C.K. ve diğer ceza hükümleri içeren kanunlarla cezai yaptırıma tabi tutulmaları ve TSK.Dis.K.nun 8/2 inci maddesindeki kıyas imkanının bulunması sebebiyle dahil edilmediği değerlendirilebilir. Ancak bu eylemlerinde, kıyasen uygulama yapmaya gerek kalmayacak şekilde, TSK.Dis.K.da disiplinsizlik olarak açıkça gösterilmesi yerinde olurdu. Bu da bir boşluk olarak değerlendirilebilir.

2. Disiplin Cezalarının Yetersizliği ve Orantısızlığı:

Kanunda düzenlenen bazı disiplinsizliklerin unsurları itibariyle oluşmaması durumunda, nitelikleri ve ağırlığı itibariyle mevcut halinin bir alt ceza türü olarak düzenlenmesi gerekirdi. Kanun sistematığında, unsurların oluşmaması halinde (bir alt disiplin türü olarak nitelendirilmesi yerine) iki alt disiplin ceza türüne uyan bir disiplinsizlik olarak düzenlenmek suretiyle, orantısız bir durum yaratılmıştır. Örneğin,

TSK.Dis.K.nun 20/1-d maddesindeki İdeolojik veya siyasi amaçlı faaliyetlere karışmak disiplinsizliğinin unsurlarının yokluğu halinde, eylemin aylıktan kesme cezasını gerektiren disiplinsizliklerden olan yasaklanmış faaliyetlere katılmak (18/1-h) olarak kabul gerekecektir. Bu durumda, bu disiplinsizliğin 19 uncu maddede düzenlenmemiş olması, bize göre bir orantısızlık örneğidir. Keza, bir kimse ile evlenmek veya böyle bir kimse ile yaşamak (20/1-g) disiplinsizliğinin unsurlarının yokluğu durumunda, eylemin uygunsuz davranışlarda bulunmak (17/1-ç) disiplinsizliğine konu edilmesindeki orantısızlık da bu kapsamdadır¹⁴.

3. TSK.den Ayrılma Halinde Başlayacak/Başlamış Olan Soruşturma ve Ceza Tayini Konularının Akıbeti Belli Değildir:

TSK.den çeşitli nedenlerle ayrılanlardan, ayrılmadan önce disiplinsizlik işleyenlere ne işlem yapılacağı belli değildir. Bu kapsamda, haklarında disiplin soruşturması yapılıp yapılmayacağı, başlamış bir soruşturma varsa buna devam edilip edilmeyeceği, ceza tayini yoluna gidilip gidilmeyeceği ve verilmiş bir ceza varsa infazının yapılıp yapılmayacağı konularında bir düzenlemeye gidilmemiş, bu hususlarda boşluk bırakılmıştır¹⁵.

4. Kurulların Çalışma Şekilleri ve Tabi Olacakları Usul Hükümleri Yeterince Düzenlenmemiştir:

Yüksek disiplin kurulunun görev ve yetkilerini düzenleyen 13/5 maddesi ile disiplin kurulunun görev ve yetkilerini düzenleyen 36/3 ncı maddelerinde, bu kurulların; yapacağı tahkikatın her safhasında istem üzerine veya gerek görmesi durumunda; ilgililerin özlük dosyasını ve her nevi evrakı incelemeye, ilgili kıta, karargâh, kurum veya amirlerden bilgi

¹⁴ Işıklar, Celal: Disiplin Kanunu, s.12

¹⁵ Işıklar, Celal: Disiplin Kanunu, s.12

almaya, belge istemeye, tanık ve bilirkişi dinlemeye, keşif yapmaya, hâkim veya savcı kararı gerektirmeyen durumlarda kriminal inceleme yaptırma da dâhil olmak üzere, tahkikatı aydınlatacak her türlü idari işlemi yapmaya veya yaptırmaya yetkili oldukları öngörülmüştür. Bu maddelerde, dinlenecek tanık ve bilirkişilere yemin ettirilmesi konusunda bir açıklık mevcut değildir. Oysa, 657 sayılı DMK.nun 129 uncu maddesinin 1. fıkrasında yüksek disiplin kurullarının yeminli tanık ve bilirkişi dinlemeye yetkileri olduğu hükmüne yer verilmiştir. TSK.Dis.K.nun da benzer bir düzenleme içermesi uygun olurdu¹⁶. Diğer yandan, savunma hakkının kullanılması zımında, vekil ile savunma yapma imkanı açıkça düzenlenmemiştir. TSK.Dis.K.nun yukarıda belirtilen maddelerinde düzenlenen kurullarda yapılacak savunmalarda, vekil bulundurulabileceğine dair açık bir düzenleme yoktur. Oysa, 657 sayılı DMK.nun 129/2 maddesinde buna cevaz veren aşağıdaki hüküm mevcuttur: *“Hakkında memurluktan çıkarma cezası istenen memur, (...) soruşturma evrakını incelemeye, tanık dinletmeye, disiplin kurulunda sözlü veya yazılı olarak kendisi veya vekili vasıtasıyla savunma yapma hakkına sahiptir.”*

5. Yargı Yoluna Başvurma Konusunda Adil Olunmamıştır:

TSK.Dis.K.nun 43/1 nci maddesine göre yargı yolunun disiplin amirinin bu kararlarından, sadece, subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında barış zamanında verilmiş olan aylıktan kesme, hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi cezalarına karşı açık olması; ancak bu kişilere verilen uyarma, kınama ve kararları ile erbaş ve erlere verilen tüm disiplin cezalarına karşı yargı yolunun kapalı tutulmuş olması, “kanun önünde eşitlik” ilkesiyle bağdaşmaz. Bunlara karşı tanınan itiraz hakkının de, bu konudaki hukuka aykırılıkların

¹⁶ Aynı düşünce için bkz. Işıklar, Celal: Disiplin Kanunu, s.13

ortadan kaldırılmasına imkan vermeyeceği açıktır. Oysa 657 sayılı DMK.da, disiplin cezalarının hepsine karşı yargı yolu açık tutulmak suretiyle uygulama da doğabilecek kanuna ve hukuka aykırılıkların, idari yargı yoluyla giderilmesi imkanı sağlanmıştır. Bu durumun TSK. açısından da benzer şekilde düzenlenmesi durumunda, disiplin amirlerine TSK.Dis.K.nun 8/2 inci maddesiyle tanınan kıyas yetkisinin olumsuz sonuçlarının nisbeten giderilebileceği söylenebilir.

6. Savaşta ve Barışta Uygulanacak Disiplin Yaptırımları Rejimi Farklıdır:

477 sayılı TSK.Dis.K.nun uygulamasının sadece savaş zamanına münhasır kılınmış olması ve barış zamanında ise TSK.Dis.K. hükümlerinin uygulanacak olması; disiplin hukuku yönünden çelişki oluşturur bir mahiyet arz etmektedir. Belki de, özellikle uzun yıllar uygulama olanağı bulamayacak olan 477 sayılı Dis.Mah.K.nun, ilmi ve kazai içtihatlarla beslenemeyeceği, uygulamadan gelen bilgi birikimin yeterince oluşmayacağı gibi doneler dikkate alındığında, bu Kanundan beklenen faydanın sağlanamayacağı düşünülebilir. Öte yandan günümüzde teknolojik gelişmeler sebebiyle savaş zamanının artık eski zamanlarda olduğu gibi uzun bir zamana yayılmayıp, çok kısa sürmesi sebeplerinde, yürürlüğe girme vb. konularda sorun oluşturacağı muhakkaktır.

VII. GEÇİŞ DÖNEMİ:

6413 sayılı TSK.Dis.K.nun 49 uncu maddesi ile, disiplin soruşturması ve tahkikat usul ve esasları, disiplin cezalarının verilmesi ve yerine getirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun uygulanmasına yönelik diğer hususların Millî Savunma Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikler ile düzenleneceği hükmüne yer

verilmiştir. Kanun ile öngörülen Yönetmeliğin yürürlüğe girmesine kadar geçecek zaman içerisinde uygulanacak hükümler ise, Kanunun Geçici 1 ila 5 inci maddelerince hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

1. Disiplin Mahkemelerinin, Çıkarılacak Yönetmelik Yürürlüğe Girinceye Kadar Disiplin Kurulu Olarak Göreve Devam Etmesi:

6413 sayılı TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girdiği tarihte; 477 sayılı Kanuna göre kurulu bulunan disiplin mahkemeleri, 6413 sayılı TSK. Dis.K.nun 49 uncu maddesinde öngörülen yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar disiplin kurulu olarak, bu Kanun hükümlerine göre faaliyetlerine devam edecektir(Bkz: Geç. Md. 1/4). Geçiş döneminde, 477 sayılı Disiplin Mahkemelerine seçilmiş olan başkan ve üyeler disiplin kurulu başkan ve üyeleri olarak görevlerine devam edeceklerdir.

2. Devam Etmekte Olan Disiplin Soruşturmaları:

6413 sayılı TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girdiği tarihte, devam etmekte olan disiplin soruşturmaları hakkında 6413 sayılı TSK.Dis.K. hükümleri uygulanacaktır(Bkz: Geç.Md. 1/3) .

3. Disiplin Mahkemelerinde Bulunan ve Henüz Kararı Kesinleşmemiş Dosyalar Hakkında Yapılacak İşlemler:

477 sayılı Kanuna göre var olan disiplin mahkemelerinde bulunan ve kararı kesinleşmemiş dosyalar, otuz gün içinde disiplin amirine iade edilecek; disiplin amiri, 6413 sayılı TSK. Dis.K. hükümleri çerçevesinde yeniden değerlendirme yapacaktır. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmeler açısından zamanaşımı, fiilin 477 sayılı Kanun uyarınca tabi olduğu zamanaşımı süresini aşamayacaktır(Bkz: Geç. Md. 1/2).

4. Kesinleşmiş Disiplin Cezaları:

6413 sayılı TSK.Dis.K.nun Geçici 2, 3 ve4 üncü maddeleri ile, subay, astsubay, uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler ile askeri öğrenci ve erbaş ve erler hakkında daha önceden verilmiş disiplin cezalarının değişmesi, yerine getirilmesine ilişkin hükümler vazedilmiştir. Bunlara aşağıda yer vermiş bulunmaktayız.

a. Subay, astsubay, uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında daha önceden verilmiş cezaların değişmesi ve yerine getirilmesi: (Bkz: Geç. Md.2)

1) 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girdiği tarihten önce hakkında disiplin mahkemeleri ve disiplin amirlerince verilen;

- Uyarı cezaları uyarma cezasına,
- Aylık kesilmesi cezaları aylıktan kesme cezasına,
- Oda ve göz hapsi cezaları ise aynı sürelerde hizmet yerini terk etmeme cezasına,

dönüştürülür ve kayıtlarda buna göre düzeltmeler yapılır.

2) 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girdiği tarihte infaz edilmekte olan oda ve göz hapsi cezalarının infazı derhal durdurulur ve hizmet yerini terk etmeme cezası olarak uygulanır(Bkz: Geç.Md.2/1).

3) Her bir disiplin suçu, disiplin kabahati ve disiplin tecavüzü için ayrı ayrı dikkate alınır.

b. Askeri öğrenciler hakkında daha önceden verilmiş cezaların değişmesi ve yerine getirilmesi: (Bkz: Geç. Md.3)

1) Her bir disiplin suçu, disiplin kabahati ve disiplin tecavüzü için ayrı ayrı dikkate alınır.

2) 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girdiği tarihten önce disiplin mahkemeleri ve disiplin amirleri tarafından verilen;

- Uyarı cezaları kınama cezasına,
- Oda hapsi cezaları ise ceza süresinin yarısı kadar izinsizlik cezasına dönüştürülür ve kayıtlarda buna göre düzeltmeler yapılır.

3) On iki günün üzerindeki oda hapsi cezaları altı hafta sonu izinsizlik cezası sayılır.

4) 23 üncü maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen yönetmelik yayımlanıncaya kadar, askeri öğrenciler hakkında ceza puanları hariç olmak üzere ilgili mevzuatlarında yer alan uyarı cezaları kınama, oda hapsi cezaları ise ceza süresinin yarısı kadar izinsizlik cezası olarak uygulanır.

c. Erbaş ve erler hakkında daha önceden verilmiş cezaların değişmesi, yerine getirilmesi ve yükümlülük süresine etkileri: (Bkz: Geç. Md.4)

1) Her bir disiplin suçu, disiplin kabahati ve disiplin tecavüzü için ayrı ayrı dikkate alınır.

2) Silah altındaki erbaş ve erler hakkında 6413 sayılı TSK. Dis.K.nun yürürlüğe girdiği tarihten önce;

a) Disiplin amirleri tarafından verilen disiplin cezaları:

- Oda hapsi cezaları ceza süresinin yarısı kadar izinsizlik cezasına,

- Sıra harici hizmet cezaları ceza süresinin yarısı kadar ilave hizmet yükleme cezasına dönüştürülür.
- On dört günün üzerindeki oda hapsi cezaları yedi hafta sonu izinsizlik cezası sayılır.

3) Disiplin mahkemeleri tarafından verilen disiplin cezaları:

- Oda hapsi cezaları hizmetten men cezasına dönüştürülür.
- On beş günün üzerindeki oda hapsi cezaları on beş gün hizmetten men cezası sayılır.

5. Disiplin Mahkemeleri Tarafından Yedek Subaylar ile Erbaş ve Erlere Verilmiş ve İnfazı Tamamlanmış Olan Cezaların Etkisi: (Bkz: Geç. Md.4)

a) 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girdiği tarihten önce disiplin mahkemeleri tarafından yedek subaylar ile erbaş ve erlere verilmiş ve infazı tamamlanmış olan cezalar ve yukarıdaki belirtilen geçici hükümlere göre infazı tamamlanan oda hapsi cezaları, askerlik hizmet süresinden sayılmaz ve bu kişiler her bir disiplin suçu için en fazla on beş gün olmak üzere infaz edilen süre kadar geç terhis edilirler.

b) 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girmesinden önce disiplin amirleri veya disiplin mahkemeleri tarafından verilmiş ve infaz edilmiş disiplin cezalarına bağlı olarak yapılmış idari işlemler aynen muhafaza olunur.

c) 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girdiği tarihten önce alınmış olan disiplin cezaları, bu Kanunun 21 inci maddesi kapsamındaki puanlandırmada dikkate alınmaz.

6. Yönetmelik Yürürlüğe Girinceye Kadar 926 Sayılı Kanunun Yürürlükten Kaldırılan Hükümlerinin Uygulamasına Devam Olunacağı:

Söz konusu yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar 926 sayılı Kanunun, bu Kanunun 45 inci maddesinin altıncı fıkrasının (c) bendi ile yürürlükten kaldırılan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.(Bkz: Geç.Md.1/ 4)

VIII. 6413 SAYILI TSK. DİSİPLİN KANUNU'NUN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ:

31.1.2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu; 16 Şubat 2013 tarihli ve 28561 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yürürlük maddesi olan 50 inci maddesi gereğince, yayım tarihi olan 16 Şubat 2013 tarihinden geçerli olarak yürürlüğe girmiştir. Esasen, 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun 45 inci maddesi'nin 3/c maddesi ile; 22.5.1930 tarihli ve 1632 sayılı As. Ceza K.nun disiplin amirine cezalandırma yetkisi tanıyan; 18 inci maddesi, 19 uncu maddesi, 82 nci maddesinin birinci fıkrası, 84 üncü maddesinin ikinci fıkrası, 93 üncü maddesinin ikinci fıkrası, 117 nci maddesinin ikinci fıkrası, 150 nci, 151 inci ve 162 ila 191 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve 137 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kısa hapis veya" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Ayrıca, Kanunun 45 inci maddesinin 5 inci fıkrası ile de; 16.6.1964 tarihli ve 477 sayılı Dis.Mah.K.nun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Disiplin mahkemesi" ibaresi "Disiplin mahkemesi savaş zamanında" şeklinde değiştirilmiştir. Böylece 477 sayılı Dis.Mah.K.'nun uygulaması, savaş zamanı ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca Kanunun 48 inci maddesinde yapılan düzenleme ile de, barışta; diğer mevzuatta 477 sayılı Kanuna yapılan

atıflar bu Kanuna, disiplin mahkemelerine yapılan atıflar ise disiplin kurullarına yapılmış sayılacağı esası kabul edilmiştir. Dolayısıyla 16 Şubat 2013 tarihten sonra işlenen disiplinsizliklerin nitelendirilmesi, soruşturulması ve yaptırıma tabi tutulması gibi işlemler artık sadece TSK.Dis.K.na göre yapılacaktır.

IX. YENİ BİR ASKERİ DİSİPLİN KANUNU HAZIRLANMASINA KATKI SAĞLAYAN ULUSLARARASI BELGE VE ANLAŞMALAR:

Hukuki yönden tavsiye niteliğinde olmalarına rağmen, uluslararası belgeler ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin bazı ihlal kararları Türk Askeri Disiplin Hukukunun yeniden tanzimini zorunlu kılan unsurlardır. Bunlardan bazıları şunlardır¹⁷:

1. 2006 tarihli ve 1742 sayılı Silahlı Kuvvetler Mensuplarının İnsan Hakları başlıklı kararı (Hazırlayan: Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi).

2. Silahlı Kuvvetler Mensuplarının İnsan Haklarına dair üye devletlere 2010(4) sayılı Tavsiye kararı (Hazırlayan: Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi).

3. 2008 tarihli Silahlı Kuvvetler Personelinin İnsan Hakları ve Temel Hürriyetlerine İlişkin El kitabı (Hazırlayan: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) bünyesinde Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu ve Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Denetim Merkezi).

¹⁷ Kangal, Zeynel T: Askeri Ceza Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2012, s.41; Değirmenci, Olgun- Tanrıverdi, Battalgazi: Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu Şerhi, Ankara, Temmuz 2013, 1. Baskı, s.21-22

4. 2002 tarihli Adaletin Askeri Mahkemeler Eliyle Yönetimi hakkındaki Rapor (Hazırlayan: Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu yayını).

5. 2008 yılında hazırlanan, 004 sayılı Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Kontrolü raporu (Hazırlayan: Hukuk Yoluyla Demokrasi için Avrupa Komisyonu).

Askeri disiplin hukukuna ilişkin düzenlemelerin niteliği ile ilgili olarak, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince hazırlanan ve silahlı kuvvetler mensuplarının sahip oldukları insan hakları konusunda verdiği CM/Rec 2010(4) sayılı Tavsiye kararında ayrıntılı hükümler bulunmaktadır. Bu hükümler dikkate alındığında Türk askeri disiplin hukukun önemli bir revizyona tabi tutulması ihtiyacını gören Kanun Koyucu, 6413 sayılı TSK.Dis.K.nun Genel Gereğesinde de açıklandığı üzere, AİHM. Kararlarını da dikkate alarak 6413 sayılı K.nun düzenlenmesi ve kabulü yoluna gitmiştir.¹⁸

¹⁸ Değirmenci, Olgun-Tanrıverdi, Battalgazi: A.g.e., s.22-23